

Lærker paa en ſmagfuld, dygtig og logiſt Maade, ſom han væſentlig havde lært gjennem Studiet af de gamle Forfattere. Det ſtete faktiſt gjennem det latiniſke Sprog, men det er iøvrigt ganſke ligeegyldigt, at det latiniſke Sprog var Grundlaget; Underviſningens Udviklingsgang laa i Tidsforholdene og kun tilbøielig i Sprogets Natur. Det, ſom var det væſentlige og Karakteriſtiſke, var ikke dette, at Skolen brugte det latiniſke Sprog, men at den gjennem Brugen af det latiniſke Sprog og ved den Maade, hvorpaa den lærte Drengene at benytte og tumle det, tilſigtede og tilſtræbte at give Manden en ſaadan Udvikling i formel Hensende, ſom ingen anden Skole ſenere har tilſtræbt. Det, der naaedes i den rhetoriſke Afdeling af den gamle klaſſiſke Skole, er i Birteligheden den høieſte Fuldkommenhed, der kan gives Drengenes formelle Udvikling, og ſom nogenſinde er givet dem, nemlig Evnen til ikke blot at forſtaa det, de læſe, men tillige at kunne gjengive det ikke blot ſkriftlig, men mundtlig. Navnlig dette, at Eleven i den gamle klaſſiſke Skole lærte mundtlig at kunne udtrykke ſine Lærker paa en logiſt klar og forſtaelig Maade, er det bedſte Beviſ for, at det, den gamle Skole tilſtræbte, ikke blot blev tilſtræbt, men ogſaa naaet, nemlig den formelle Dygtighed. Dette, den formelle Dygtighed, er Noget, ſom jeg vel veed, har for mange Mennesker en afſtrækkende Klang, idet man derved er kommen til at tænke paa formaliftiſt Dygtighed, men det er en Misforſtaaelse; formel Dygtighed og formaliftiſt Dygtighed betyder ingenlunde det Samme. Det er ganſke viſt, at den formelle Dygtighed i mange Tilfælde har ført til Formaliſme, men det, den har ført til og væſentlig har ført til, og hvilket mange Generationers Dygtighed ſkyldes, er ikke Formaliſme, men den intellektuelle Udvikling, der ikke blot forſtaar at tænke en Lærker klart, men ogſaa at udtrykke den klart. Er der noget Beviſ for, at et Menneſke er bragt til aandelig Modenhed, har opnaaet Betingeſen for at kunne ſtudere videre, er det ikke ſaameget det, at han har en hel Sum af Kundſkaber, men at han har lært at tænke ſine Lærker klart og kan udtrykke dem. Dernæſt gif den gamle klaſſiſke Skole til den filoſofiſke Afdeling, ſom indbefattede noget ganſke Andet, end man nutildags kalder Filoſofi, hvilket dels laa i Filoſofiens Natur og tillige veri, at man til Filoſofi henregne Mathematik og en Del andre Videndſkaber, end man nu gjør. Denne Afdeling ſkal jeg imidlertid ikke nu omtale; der vil blive Leilighed dertil ſenere, naar jeg kommer til Univerſitetet; den ſpiller iøvrigt en mindre væſentlig Rolle. Jeg vender da tilbage til at ſige, at det Karakteriſtiſke ved den klaſſiſke lærde Skole var den Betydning, den lagde i at udvikle den intellektuelle Dannelse, ſaa at Drengen, naar han

var naaet til en vis Alder, var fuldſtændig Herre over ſit Stof, over ſin Lærker og forſtod at ſtudere og tænke, ligesom ogſaa at læſe, ſkrive og navnlig tale. Det førte til en helt anden Skoleplan end den, man ſiden har kjendt. Den første Følge deraf var, at Fageneſ Indſtrækning fandt Sted i en Grad, vi nu ikke gjøre os nogen Forſtilling om. Man havde kun ſaa Fag, oprindeligt næſten ikke andre end de klaſſiſke Sprog; ſenere kom dertil mere og mere Hiſtorie, men Principet var kun at have ſaa Fag. Diſe ſaa Fag medførte ikke blot en Grundighed i Behandlingen, men ogſaa Mulighed af Overblik for den ſtuderende Dreng, der fuldſtændig forſvandt i den ſenere Skole. Men den nævnte Skoleplan medførte tillige en anden Følge, man ogſaa var væſentlig opmærkſom paa i den gamle Skole, nemlig et ringe Limeantal; man nøiedeſ gjennemſnitlig med 20—22 Timer ugentlig. Efter alle Beretninger om, hvorledes diſe gamle Skoler virkede, ſes det, at der beregnedes 4 Timer om Dagen, og det ſuppleredes ikke ved ſtort Arbejde udenfor Skolen. Arbejdet foregik, hvad der for en ſtor Del var en Følge af Arbejdets Natur, i ſelve Skolen paa en ſaadan Maade inſtemmelig Lærere og Diſciple, at det ikke var en egentlig Udenadslære og Udførelſesſag, men for en væſentlig Del Forſtandsøveſe. Hjemmearbejdet ſpillede alſaa en ringe Rolle, og Følgen deraf blev, at diſe Elever af den gamle klaſſiſke Skole udenfor Studietiden havde en meget betydelig Friid, hvilken de kunde anvende, ſom de vilde — kun at de vare under temmelig ſkarp Kontrol og Diſciplin med Hensyn til deres Opførelſe —, og den anvendtes da navnlig til legemlig Uddannelse. Derigjennem naaede den klaſſiſke Skole til det Reſultat, at ſamtidig med, at den uddannede Manden til en ſaadan Bevægelighed, Elatiſitet og Dygtighed, at der ikke er nogen Tvivl om, at Enhver, der har gjort ſig bekendt med Literaturen fra den Tid og veed, hvad der er præſteret i forſkellige Retninger, vil være fuldſtændig paa min Side og priſe den i høi Grad, ſaa naaedes der tillige en Udvikling af Legemet, ſom gjorde det muligt for den unge Mand virkelig med Nytte at anvende ſine Kræfter ſenere. Thi den Overtro havde man ikke dengang, at, naar man blot uddannede Manden, var det det Samme med Legemet. Man var fuldſtændig paa det Rene med, at Mand, Intelligents og Legeme ſtaa i en ſaadan Begrelvirkning med hinanden, at det er umuligt at opdrage noget Menneſke til noget aandelig Dygtigt, naar man ødelægger Legemet. Den hele Retning ſkyldes vi nogle af de dygtigſte Mænd, ſom Hiſtorien har frembragt, og nogle af de dygtigſte Perioder ſelv af den moderne Tid. Det er aldeles utviviſomt, at en ſtor Del af den intellektuelle Dygtighed, ſom fremſtod, ikke blot